

**Autoreferat przedstawiający opis dorobku oraz osiągnięć
wraz z tabelarycznym wykazem publikacji, liczby cytowań i uczestnictwa w konferencjach
– w języku polskim**

AUTOREFERAT

1. Imię i Nazwisko

ILONA KWIECIEN

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne - z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

a) 1997 - dyplom magistra

Uniwersytet Wrocławski, Wydział Prawa i Administracji, kierunek prawo, spec.
prawo handlowe

praca magisterska: **Odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń z tytułu
ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych**

promotor: dr K. Górnicz

b) 2002 – stopień doktora **nauk ekonomicznych**

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny),
Wydział Zarządzania i Informatyki

tytuł rozprawy doktorskiej: **Ubezpieczenie jako metoda zarządzania ryzykiem
w działalności gospodarczej**

promotor: prof. dr hab. W. Ronka-Chmielowiec

recenzent: prof. dr hab. T. Sangowski, prof. dr hab. K. Jajuga

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych/artystycznych.

a) Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Katedra Inwestycji Finansowych i Ubezpieczeń, zatrudnienie na stanowisku asystenta w latach 01.10.2001 do 30.09.2004

Po okresie 3 lata studiów doktoranckich w Katedrze Inwestycji Finansowych i Ubezpieczeń kierowanej przez prof. Krzysztofa Jajugę podjęłam pracę w tej katedrze na stanowisku asystenta.

- b) Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Katedra Inwestycji Finansowych i Ubezpieczeń (od 1996 Katedra Ubezpieczeń), zatrudnienie na stanowisku adiunkta od 01.10.2004r. – do: nadal

Po uzyskaniu stopnia doktora kontynuowałam pracę w Katedrze Inwestycji Finansowych i Ubezpieczeń, w tym od roku 2004 na stanowisku adiunkta, potem w jednej z powstałych z podziału katedr, tj. Katedrze Ubezpieczeń kierowanej przez prof. Wandę Ronkę-Chmielowiec.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki(Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.):

- a) tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego

monografia:

Ekonomiczna analiza dochodzenia roszczeń o zadośćuczynienie za szkody na osobie z ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej

- b) autor: **Ilona Kwiecień**

tytuł: *Ekonomiczna analiza dochodzenia roszczeń o zadośćuczynienie za szkody na osobie z ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej*

rok wydania: **2015**

nazwa wydawnictwa: **Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu**

recenzenci wydawniczy:

- 1. prof. dr hab. Kazimierz Ortyński**
- 2. dr hab. Jacek Lisowski, prof. nadzw. Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu**

c) omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Celem przedkładanej rozprawy jest ekonomiczna analiza procesu dochodzenia roszczeń o zadośćuczynienie z tytułu szkody na osobie z ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej - traktowanego, jako proces finansowania szkody z określonego źródła.

Strona | 3

Rosnące znaczenie ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej, jako źródła finansowania strat powstałych w konsekwencji szkód na osobie rodzi zapotrzebowanie na rozwiązania zapewniające efektywne funkcjonowanie tego źródła oraz zrozumienie mechanizmów jego funkcjonowania. Obszar szkód na osobie, w tym zwłaszcza szkód o charakterze niemajątkowym, potęguje to zapotrzebowanie, z uwagi na rosnący udział świadczeń za tego rodzaju szkody w portfelu ubezpieczycieli, generowany także przez wzrost liczby i wartości roszczeń poszkodowanych, trudności z szacowaniem szkody, zwłaszcza w postaci krzywdy (ang. *pain & suffering*), co obrazuje ogromna rozbieżność ocen w decyzjach tak ubezpieczycieli, jak i sądów.

Problematyka ta ma nadto istotny wymiar społeczno-gospodarczy, implikowany także szerokim kręgiem interesariuszy, w tym czterech głównych podmiotów:

- ubezpieczycieli, których rola na rynku finansowym jest niebagatelna, dla których istotna jest kwestia oceny ryzyka, w tym przewidywalności poziomu wypłat, mającej na celu zabezpieczenie stabilności gospodarki finansowej;
- poszkodowanych, gdyż szkoda na osobie generuje straty o charakterze majątkowym i niemajątkowym tak dla jednostki, jak i całego gospodarstwa domowego,
- społeczeństwa i gospodarki, na które negatywnie oddziałuje niewłaściwy poziom kompensacji, poprzez m.in. obciążenie systemu pomocy społecznej;
- podmiotów zagrożonych ryzykiem odpowiedzialności, z uwagi na wpływ na profil ryzyka odpowiedzialności, cenę za jego transfer, poziom retencji.

W literaturze polskiej zagadnienia roszczenia o zadośćuczynienie i kompensacji szkód na osobie w kontekście funkcjonowania ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej analizowane są przede wszystkim w obszarze nauk prawnych.

Zagadnienia ekonomiczne, czy też ujęcie ekonomiczne wskazanych problemów, są pomijane w analizach naukowych rodzimych autorów, z wyjątkiem pewnych aspektów z obszaru finansów publicznych, analizowanych zazwyczaj w kontekście kosztów wypadków drogowych lub innych zagrożeń o charakterze powszechnym. W literaturze zagranicznej pojawiają się już w badaniach z obszaru teorii wartości (por. Wittstein, Lotka, Huebner,

Schultz, Becker, Mincer i in.), a współcześnie jest przedmiotem zainteresowania w wielu publikacjach, zwłaszcza z dziedziny określonej, jako ekonomiczna analiza prawa (law & economics) ale także finansów osobistych (m.in. Smith, Brookshire, Sjöberg, Viscusi) . Co istotne, ich autorzy skupiają się na poszukiwaniach naukowych, ekonomicznych podstaw do wyceny szkody i ustalenia odpowiedniego świadczenia dla wnoszących roszczenia oraz – choć w mniejszości – odnoszą się do samego procesu dochodzenia roszczeń lub likwidacji szkody i ekonomicznych uwarunkowań decyzji, jakie w tych procesach są podejmowane.

Aspekty te stanowiły podwaliny dla obszaru badawczego niniejszej rozprawy, która stanowi próbę częściowego uzupełnienia wskazanych luk.

Aby osiągnąć wskazany na wstępie cel, zidentyfikowane został dwa podstawowe problemy badawcze:

- **determinanty ekonomiczne procesu dochodzenia roszczeń;**
- **problem kwantyfikacji zadośćuczynienia, mającego stanowić pieniężną kompensację bólu i cierpienia.**

Wynika to z faktu, iż analizy tendencji w obszarze finansowania strat z ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej w ostatnich latach wskazują na duże znaczenie zadośćuczynienia, jako składowej roszczeń. Jednocześnie podkreślają wagę czynników podmiotowych w formułowaniu i dochodzeniu roszczeń – oczekiwania determinowane przez czynniki ekonomiczne i społeczne, większą świadomość prawną i skłonność do dochodzenia roszczeń.

Na tym tle pojawiają się pytania:

- w jaki sposób podejmowane są decyzje w procesie dochodzenia roszczeń;
- jakie mechanizmy mogłyby zapewnić przewidywalność w zakresie tych roszczeń – zwłaszcza ich wysokości.

Zagadnienia te pozostają w ścisłym związku, ponieważ wycena dobra mającego być przedmiotem kompensacji stanowi istotny etap w procesie dochodzenia roszczeń i jako taka podlega uwarunkowaniom właściwym dla całego procesu. Jednocześnie decyzje w przedmiocie kwantyfikacji świadczenia wpływają na przebieg tego procesu.

Realizacja tak postawionych celów nastąpiła przy przyjęciu dwóch głównych tez badawczych:

- kwantyfikacja zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową jest możliwa i konieczna do prawidłowego funkcjonowania ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej, jako źródła finansowania szkód na osobie;

- nie tylko prawne regulacje i wnioskowanie z orzecznictwa determinują proces dochodzenia roszczeń o zadośćuczynienie, a decyzje poszkodowanych oraz zakres i realność kompensacji są warunkowane czynnikami społeczno-ekonomicznymi.

Ze względu na założony kierunek badań i temat pracy w aspekcie podmiotowym proces jest ujmowany przede wszystkim z punktu widzenia poszkodowanych dochodzących roszczeń. Jakkolwiek należy pamiętać, że prawidłowości rynkowe są uwarunkowane zachowaniami, decyzjami i wycenami podejmowanymi przez jednostki w sprawach indywidualnych. Nadto w zakresie kwantyfikacji szkody niemajątkowej, w praktyce indywidualizowanej przez decydenta, w pracy - zgodnie z jej celem - podjęto próbę poszukiwania formuły uniwersalnej, obiektywnej.

Założonym celom odpowiada logicznie struktura rozprawy, w ramach której przedstawione zostaną istotne wyniki rozprawy.

Strona | 5

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów.

Rozdział pierwszy stanowi wprowadzenie do problematyki szkód na osobie w kontekście ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej. Wskazano tu pojęcie i klasyfikację szkód na osobie, ze szczególnym zwróceniem uwagi na cechy charakterystyczne generujące trudności w procesie kompensacji, ale także undewritingu oraz planowania finansowego ubezpieczycieli, problem braku standaryzacji definicji i systemów oceny utrudniający analizę danych, w tym w ujęciu porównawczym. Wskazano źródła kompensacji tych szkód i ich wzajemne relacje, wraz z autorską koncepcją klasyfikacji źródeł kompensacji kosztów indywidualnych.

Prezentowano zastrzeżenia, niedostatki różnych kategorii źródeł, zwrócono też uwagę, że wykorzystanie danego źródła w praktyce zależy od cech źródła, w tym zakresu kompensacji oraz od decyzji poszkodowanego. A także, że efektywny system kompensacji z ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej zapewnia ochronę przed eksternalizacją ciężaru finansowego szkody.

Następnie na tle studiów literaturowych omówiono genezę i rozwój ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej na świecie, w odniesieniu tak do produktów oferowanych przez rynek, jak i do systemów prawnych odpowiedzialności cywilnej. Uwaga została tu poświęcona głównie roli, jaką odgrywały w tym rozwoju roszczenia z tytułu szkód na osobie – przeprowadzone studia pozwalają bowiem stwierdzić, że stanowiły one istotny impuls do tworzenia i rozwoju ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej już od XVIII wieku. Dalej omówione zostały aktualne tendencje na świecie w obszarze roszczeń za szkody na osobie i

świadczeń wypłacanych przez ubezpieczycieli. Pozwoliło to na wskazanie znaczenia szkód na osobie, w tym świadczeń w postaci zadośćuczynienia, a także problemów i determinant wzrostu liczby i wartości świadczeń identyfikowanych na innych rynkach.

Rozdział ten zamyka analiza struktury i wskazanie katalogu roszczeń z tytułu szkody na osobie w polskim systemie prawa cywilnego. Dokonano także ich tabelarycznej charakterystyki.

Strona | 6

Rozdział drugi poświęcony został ekonomicznym, w tym finansowym, uwarunkowaniom procesu dochodzenia roszczeń o zadośćuczynienie. Najpierw proces ten umiejscowiono w obszarze zarządzania finansami osobistymi (gospodarstwa domowego). Wskazano, że zadośćuczynienie, mimo że w ujęciu prawnym ma bardzo osobisty charakter (niezbywalność, odrębność majątkowa), w ujęciu ekonomicznym może być traktowane w gospodarstwach domowych niejednoosobowych, jako składnik majątku wspólnego gospodarstwa, pochodzący ze źródła niezarobkowego. Wykazano, że proces dochodzenia roszczeń jest ciągiem podejmowanych decyzji, stanowi, zatem proces decyzyjny. Następnie nakreślono autorski schemat tego procesu, jako procesu podejmowania decyzji.

Analizie poddana została specyfika decyzji w procesie dochodzenia roszczeń oraz zagadnienie ryzyka finansowego, jakie autorka identyfikuje w tym procesie. Zwrócono uwagę, że specyfika przebiegu procesu dochodzenia roszczeń, wynikająca z regulacji, implikuje wielość alternatyw w procesie decyzyjnym oraz zróżnicowane ryzyko finansowe z nimi związane. Ustalono, że decyzje w tym procesie podejmowane są w konsekwencji - częściowo w warunkach pewności, a częściowo w warunkach ryzyka. Nie można im natomiast, zdaniem autorki, przypisać cechy nieprzewidywalności, która zresztą powinna być dodatkowo niwelowana poprzez dążenie do pionowej i poziomej równości orzecznictwa.

Podniesiono, że decyzje w procesie dochodzenia roszczeń determinowane są przez szereg czynników dotyczących decydenta, ale i gospodarstwa domowego, jako całości. Zdaniem autorki wymogi racjonalności ustępują celom subiektywnym, jakkolwiek decyzje te należy kwalifikować, jako racjonalne ze względu na znaczenie ekonomiczne i skomplikowaną materię. Na tym tle na tle studiów literaturowych, w tym opracowań empirycznych, podjęto próbę aplikacji mechanizmów - identyfikowanych w obszarze finansów osobistych, finansów behawioralnych i teorii podejmowania decyzji, jako determinujące postawy i preferencje decydentów - do procesu dochodzenia roszczeń za szkody na osobie. Zwrócono uwagę także na zagadnienie strategii, jaka może być wykorzystywana w procesie dochodzenia roszczeń. Podsumowaniem niniejszego rozdziału jest prezentacja wyników badań ankietowych wykonanych przez autorkę, dotyczących postaw i opinii w zakresie dochodzenia roszczeń za

szkody na osobie, w tym dotyczących etapów i alternatyw w procesie dochodzenia roszczeń oraz kwantyfikacji świadczeń. Narzędziem badawczym był autorski kwestionariusz ankiety, a samo badanie miało charakter anonimowy. Badanie przeprowadzono wśród osób fizycznych dwutorowo: w ankietach bezpośrednich wśród osób zamieszkałych w województwach dolnośląskim, opolskim i małopolskim oraz w ogólnopolskich ankietach internetowych. Badana próba nie miała, co prawda cech próby reprezentatywnej, bowiem zbyt duża część ankietowanych pochodziła z grona studentów. Jednakże z uwagi na brak tego typu badań na polskim rynku i w zasadzie bardzo nieliczne dla innych rynków – stanowiły – zdaniem autorki - istotną ilustrację analizowanych zagadnień. Z uwagi na świadomość niedostatków wnioski przedstawiane w pracy mają charakter raczej przesłanek niż rozstrzygających stwierdzeń. Mogą też stanowić asumpt do pogłębionych badań w nakreślonym obszarze, z uwzględnieniem konieczności zapewnienia reprezentatywności grupy oraz zmian w czasie.

Strona | 7

Dwa następne rozdziały – kluczowe dla nadrzędnej tezy pracy – poświęcone zostały zagadnieniu wyceny życia i zdrowia, w tym krzywdy powstałej w wyniku utraty lub naruszenia tych dóbr, dla celów ustalania zadośćuczynienia.

W rozdziale trzecim, na podstawie obszernych badań literaturowych i źródłowych, zaprezentowana została szczegółowa analiza ekonomicznych koncepcji wyceny wartości życia i zdrowia – od czasów średniowiecza po współczesne. Pokazano wachlarz motywacji, dylematów, podejść i propozycji badaczy oraz obszarów zastosowań. Z zaprezentowanych analiz wynika, że problem wyceny dobra w postaci życia i zdrowia podejmowany był, i jest, zarówno w teorii nauk ekonomicznych, jak i w praktyce, dla różnych celów, w tym także dla ustalenia wartości świadczeń z tytułu naruszenia tychże dóbr. Analiza tych zagadnień pozwoliła na stwierdzenie istotne dla postawionej w pracy tezy, że życie i zdrowie mogą stanowić wartość w ujęciu ekonomicznym i – w konsekwencji – mogą być wyceniane oraz że wycena ta ma swoje uzasadnienie i praktyczny wymiar, jakkolwiek nie jest procesem prostym, a nawet niekiedy budzi kontrowersje natury etycznej.

Wachlarz podejść i metod wypracowanych przez wieki w teorii jest zaskakująco szeroki, a metody proponowane współcześnie zarówno są oparte na dorobku badaczy z XVIII i XIX w. (koszt produkcji, kapitał ludzki), jak i odnoszą się do nowszych koncepcji, np. akceptacji ryzyka, chęci do zapłaty czy jakości życia w różnych ujęciach. Na poparcie przedstawione zostały w tym samym rozdziale rozwiązania systemowe stosowane w wybranych (dziewięciu) krajach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych w zakresie wykorzystania modeli ustalania świadczeń za szkody niemajątkowe, z jednoczesnym uwypukleniem różnic w

zakresie prawa materialnego i procesowego oraz w zwyczajach. Rozwiązania te różną się – podejściem koncepcyjnym i regulacyjnym oraz poziomem szczegółowości regulacji, a w konsekwencji marginesem swobody dla organu orzekającego – od modeli opisowych (Wielka Brytania, Niemcy) do scoringowych (Francja czy Włochy). Często brak jest dokładnego uzasadnienia ekonomicznego dla wyboru poszczególnych kwot przy koncepcjach punktowych czy bazujących na procentowo wyrażonym stopniu uszczerbku na zdrowiu.

Różnice w wycenie, a raczej w jej wynikach, implikują także, co oczywiste, czynniki makroekonomiczne, demograficzne i społeczne, które są zróżnicowane terytorialnie. Zróżnicowanie to ma szczególne znaczenie w sprawach tzw. transgranicznych, międzynarodowych, gdzie roszczenie dochodzone jest np. w kraju innym niż kraj pochodzenia (domicylu) poszkodowanego. Ocena powinna być dokonywana przez pryzmat czynników, warunków i środowiska kraju zamieszkania, jednakże jej efekty zależą także od przyjętego, jako właściwe, prawa materialnego lub właściwości sądu, co w granicach możliwości wpływu na jego wybór (forum shopping) jest lub może być istotnym instrumentem w procesie dochodzenia roszczeń. Ważną także obserwacją jest, iż w krajach, w których rozwiązania systemowe istnieją, postuluje się konieczność zaangażowania szerokiego kręgu podmiotów, tak by zapewnić reprezentację wszystkich stron, które albo posiadają interes w kształtowaniu systemu, albo uczestniczą w nim z racji pełnionych funkcji. Równowaga jest elementem niezbędnym do tworzenia koncepcji, które będą obiektywne i będą miały szanse na poparcie społeczne, w tym w kręgu poszkodowanych, a w efekcie zapewni realizację założonych celów.

Zagadnienia wyceny kontynuuje rozdział czwarty, w którym następuje przeniesienie rozważań na grunt polskiego systemu prawnego i próba stworzenia modelu kwantyfikacji zadośćuczynienia, aplikując omówione koncepcje. W rozdziale tym omówiono najpierw zasady i przesłanki prawne ustalania zadośćuczynienia. Na podstawie kwerendy orzecznictwa sądowego przedstawiono zasady szczegółowe ustalania zadośćuczynienia, istotne – w ocenie autorki – dla dalszej analizy ekonomicznej. Na tle przeglądu orzecznictwa i decyzji ubezpieczycieli zaprezentowano także zestawienie wartości zadośćuczynienia ustalanych w indywidualnych sprawach w ostatnich latach na polskim rynku. Wyniki zestawione zostały tabelarycznie odrębnie dla zadośćuczynienia za uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia (wycena zdrowia) oraz z tytułu śmierci osoby najbliższej (wycena życia). Pozwoliło to ustalić istnienie dużych rozbieżności w ocenach dokonywanych przez poszkodowanych we wnoszonych roszczeniach oraz przez decydentów

tj. ubezpieczycieli, a następnie sądy. Pozwoliło wyznaczyć wartość domniemaną życia (*implied value of life*), wnioskowaną z orzecznictwa.

Wyniki te skonfrontowano z wartościami przypisywanymi innym dobrom niż zdrowie i życie, w tym dobrom osobistym, niemajątkowym, jak np. godność, życie w rodzinie, prywatność, dobre imię, a nawet prawo do „korzystania z przejawów cywilizacji”, a następnie dobrom materialnym, na przykładzie cen mieszkań, traktując je jako dobro, któremu przeciętna jednostka i społeczeństwo przypisują istotną wartość ze względu na ich użyteczność.

Następnie w omawianym rozdziale poddano analizie - w ujęciu ekonomicznym - podstawowe przesłanki determinujące wysokość zadośćuczynienia, w tym krzywdę i okres jej odczuwania. Podstawą dla tych rozważań było przyjęcie, że w konsekwencji doznania uszkodzenia ciała, utraty zdrowia lub śmierci następuje: utrata specyficznego dobra w postaci życia lub zdrowia, oraz naruszenie możliwości zaspokajania potrzeb. W analizie powołanych przesłanek wykorzystano szczegółowe odniesienia m.in. do teorii potrzeb, jakości życia, teorii mnogości, a nadto miar długości trwania życia, w tym korygowanej stanem zdrowia. Odniesiono się także do badań psychologów i badań sondażowych.

Dalej dokonano krótkiej analizy pojęć i miar związanych z kształtowaniem poziomu życia i sytuacji majątkowej społeczeństwa, ze wskazaniem, które z nich i w jaki sposób mogą być użyte, jako znaczące dla konkretyzacji tych przesłanek, powoływanych w orzecznictwie ogólnikowo przy kwantyfikacji krzywdy. Odniesiono się także do innych pojęć powoływanych przez decydentów w procesie ustalania zadośćuczynienia w tym np. „zwiększonej konsumpcji” na tle danych statystycznych o sytuacji gospodarstw domowych, wydatkach, stopniu zaspokojenia potrzeb w społeczeństwie.

W drugiej części rozdziału czwartego zaproponowane zostały własne modele kwantyfikacji zadośćuczynienia dla polskiego rynku. Koncepcje te stanowią modyfikację wybranych koncepcji omawianych w rozdziale trzecim i autorską aplikację ich do polskich warunków, w tym regulacji.

Na potrzeby stworzenia własnego modelu kwantyfikacji wybrane zostały kluczowe przesłanki ustalania wysokości zadośćuczynienia, identyfikowane w regulacjach i w orzecznictwie: krzywdę, okres jej odczuwania oraz poziom życia społeczeństwa, dokonując ich analizy ekonomicznej. W przypadku krzywdy odniesiono się do teorii potrzeb oraz zagadnienia relacji bliskości (w przypadkach śmierci osoby bliskiej), w przypadku okresu jej odczuwania – do długości trwania życia i problemu jego jakości, a w przypadku poziomu życia (i stopy życiowej) – do miar ekonomicznych uznawanych za obiektywne. Przyjęto w

konstrukcji modelu, iż winien on odpowiadać rzeczywistości¹, wymaga odrzucenia czynników nietypowych, tworzenia pewnych założeń². Dlatego cechą modelu jest jego względna prostota, zapewniająca użyteczność, utrzymanie w ramach regulacji prawnych, a także pozostawienie „luzu interpretacyjnego” dla uwzględnienia czynników nietypowych, mocno zindywidualizowanych.

Strona | 10

Zaproponowano ostatecznie dwa podejścia – odrębne dla zadośćuczynienia za śmierć i odrębne dla zadośćuczynienia z tytułu uszkodzenia ciała czy rozstroju zdrowia.

W odniesieniu do zadośćuczynienia dla bliskich w przypadku śmierci model oparty jest na relacji bliskości, a punkt wyjścia stanowi „wycena wartości życia dziecka”. Założeniem jest, że rodzice decydują się dobrowolnie poświęcić część swoich dochodów na koszty związane z posiadaniem dziecka, zatem modyfikując metodę *willingness to pay* i *cost-of-production*, wartość indywidualna życia dziecka z punktu widzenia rodziców może być ustalona na podstawie kosztów niezbędnych do utrzymania dziecka. Zdaniem autorki kwoty wyznaczone na bazie kosztów wychowania stanowić mogą minimalny poziom wartości relacji rodzic–dziecko. Z aksjologicznego punktu widzenia, porównując wartość życia dziecka dla rodziców i wartość środków przeznaczonych na wychowanie i utrzymanie, wartość życia jest bez wątpienia ostro większa. Kwoty te nie powinny być traktowane, jako mające odpowiadać poniesionym faktycznie wydatkom (zwrot kosztów). Zatem brak poniesienia kosztów z uwagi na przedwczesną śmierć dziecka (np. gdy ginie dziecko roczne) nie uzasadnia zmniejszenia wartości. Jako że wyznaczenie wartości życia w przypadku śmierci dziecka ma stanowić punkt odniesienia dla innych przypadków, to możemy przyjąć, że pozostałym najbliższym (rodzicom, małżonkowi) powinniśmy przypisać zbliżony poziom wartości. Dla zróżnicowania wartości (poza korektami indywidualizującymi) zaproponowano zastosowanie skali stresu *The Social Readjustment Rating Scale* (SRRS), opracowanej przez psychiatrów³. Na tej podstawie przyjęto, że w przypadku pozostałych najbliższych (np. rodzeństwa) można ustalić, jako poziom wyjściowy, 63% wartości wyznaczonej dla relacji dziecko–rodzic–małżonek. Dla indywidualizacji świadczenia zaproponowano stworzenie katalogu czynników korygujących – *in minus* lub *in plus* zależnie od okoliczności.

¹ M. Blaug (1995): *Metodologia ekonomii*, Warszawa, PWN, s. 213.

² H. Zadora (2004): *Uniwersalność wartości jako kategorii ekonomicznej*, [w:] Zadora H. (red.), *Wartość w naukach ekonomicznych*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice.

³ T.H. Holmes, R.H. Rahe (1967): *The Social Readjustment Rating Scale*, *Journal of Psychosomatic Research*, no. 11(2), Elsevier, s. 213-218, <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0022399967900104> [11.10.2012].

W odniesieniu do zadośćuczynienia dla poszkodowanych bezpośrednio zaproponowano podejście uwzględniające podstawowe przesłanki formułowane w orzecznictwie poprzez odniesienie do przeciętnego dalszego trwania życia osoby w określonym wieku (*life expectancy*), procentowo ustalonego stopnia trwałego uszczerbku na zdrowiu oraz zwiększenia konsumpcji, co – według orzecznictwa – jest funkcją zadośćuczynienia. Model ustalania wysokości zadośćuczynienia bazuje na uwzględnieniu powyższych czynników w taki sposób, że procentowo ustalony stopień uszczerbku na zdrowiu (bądź w opisaney dalej wersji alternatywnej stopień obniżenia jakości życia lub stopień ograniczeń życiowych – mnożna), ulega przemnożeniu przez określoną wartość (mnożnik), zależną od wieku poszkodowanego. Wartości te (mnożniki) zostały wyznaczone – ponieważ zadośćuczynienie płatne jest jednorazowo i kompensować ma krzywdę obecną i przyszłą – jako wartości bieżące *PV* renty rosnącej geometrycznie terminowej rocznej, płatnej z góry przez okres dalszego trwania życia n (okres odczuwania krzywdy), przy czym z uwagi na koncepcję renty płatnej z góry dalsza trwania życia została przyjęta dla uproszczenia w pełnych latach, a rok rozpoczęty uważa się za pełny. W celu zapewnienia względnej prostoty i uniwersalności modelu w podejściu zrezygnowano z uwzględniania wzrostu prawdopodobieństwa przedwczesnego zgonu, który dodatkowo byłby kontrowersyjny, gdyż może być postrzegany jako dodatkowa składowa szkody (stracone lata życia).

W pracy przedstawione zostały przykładowe kalkulacje zadośćuczynienia dla wybranych kategorii wiekowych poszkodowanego. Prezentowane dane pozwalają na konkluzję, że kwantyfikacja w istotny sposób zależy od przyjęcia określonego poziomu stóp wzrostu w przyszłości, wartości bazowej i wartości kapitału uzyskanego w formie jednorazowego świadczenia.

Wyniki własnych kalkulacji odniesiono do wartości zidentyfikowanych dla polskiego rynku w analizach własnych oraz innych badaczy, w tym wartości domniemanych (*implied value*), wnioskowanych z orzecznictwa, z decyzji ustawodawcy/Skarbu Państwa oraz wartości statystycznego życia, ustalonej metodami chęci do zapłaty (*willingness to pay*) i akceptacji ryzyka (*willingness to accept*).

W ocenie proponowanych modeli należy przyjąć zastrzeżenie, że trudności z wyceną specyficznego dobra, jakim jest życie i zdrowie, a jednocześnie konieczność indywidualizacji wyceny zgodnie z intencją ustawodawcy i stanowiskiem judykatury w zakresie ustalania zadośćuczynienia - powodują, że modele te mogą być traktowane raczej, jako wyznaczające pewne ramy ekonomiczne, mające na celu zapewnić przewidywalność i w konsekwencji sprawiedliwość (równość) orzecznictwa. Te dwie cechy są istotne dla stabilności finansowej

ubezpieczycieli, procesów oceny ryzyka odpowiedzialności cywilnej podmiotów zagrożonych bezpośrednio oraz gwarancyjnie (ubezpieczyciele), ale także poszkodowanych z uwagi na ryzyko finansowe związane z procesem dochodzenia roszczeń i właściwa ich kwantyfikacja.

Ostatni rozdział poświęcony został znaczeniu konstrukcji ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej dla skutecznej realizacji roszczeń poszkodowanych, przy czym szczególną uwagę autorka skierowała, co oczywiste, na zadośćuczynienie.

Strona | 12

Wskazano tu, jakie cechy przedmiotowych ubezpieczeń, jakie elementy konstrukcji produktu czy programu ochrony i w jaki sposób determinują ów proces. Podkreślono także specyfikę ubezpieczeń obowiązkowych i kształt obowiązku ubezpieczenia narzucany przez ustawodawcę oraz znaczenie systemów gwarancyjnych dla efektywności procesu dochodzenia roszczeń z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

W pracy zrealizowano postawione cele, odpowiadające sformułowanym tezom badawczym. Po pierwsze wykazano, że proces dochodzenia roszczeń za szkody na osobie może i powinien być traktowany, jako element zarządzania finansami osobistymi i podlega uwarunkowaniom właściwym dla decyzji finansowych. Po drugie analiza dorobku w zakresie teorii wartości, rozwiązań systemowych innych krajów oraz własne koncepcje wyceny w warunkach polskiego systemu pozwoliły zdaniem autorki potwierdzić, że kwantyfikacja zadośćuczynienia jest możliwa i potrzebna do prawidłowego funkcjonowania ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej.

Do najistotniejszych osiągnięć pracy zdaniem autorki należy zaliczyć analizę przedmiotowych dla pracy zagadnień w ujęciu nowym na polskim rynku, w tym:

- połączenie ekonomicznej teorii wartości z problematyką wyceny roszczeń,
- szczegółową analizę i metod i koncepcji wyceny wartości życia i zdrowia
- modyfikację istniejących teorii i koncepcji i przedstawienie własnych propozycji kwantyfikacji zadośćuczynienia dla polskiego rynku
- analizę przesłanek ustalania wysokości zadośćuczynienia powoływanych w orzecznictwie w ujęciu ekonomicznym,
- wykazanie, że proces dochodzenia roszczeń powinien być traktowany, jako element zarządzania finansami osobistymi i podlega uwarunkowaniom właściwym dla decyzji finansowych,
- autorski schemat procesu dochodzenia roszczeń, jako procesu decyzyjnego,
- badania ankietowe w zakresie postaw i opinii społecznych w zakresie dochodzenia roszczeń

- systematyzację dotychczasowego dorobku naukowego i krytyczną analizę literatury przedmiotu z szeregiem wniosków teoretycznych i praktycznych.

Charakter analizy omawianych zagadnień jest interdyscyplinarny, co w ocenie autorki także stanowi istotny walor pracy badawczej. Niemniej fakt, iż dotyczy zjawisk związanych z finansowaniem strat, funkcjonowaniem instrumentów finansowych, jakim jest ubezpieczenie, motywów i kryteriów decyzji podmiotów uczestniczących w tych procesach, sprawia, że osiągnięcie szczególnie osadzone jest w dyscyplinie finanse.

Strona | 13

Z uwagi na szereg spostrzeżeń implikujących dalsze szczegółowe problemy w omawianych obszarach praca stanowić może podwaliny pod dalsze badania. Częściowo są one realizowane przez autorkę w odniesieniu do roszczeń za szkody na osobie o charakterze majątkowym, w tym m.in. w postaci renty, co zostało omówione w opisie innych osiągnięć.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych (artystycznych).

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze:

W latach 1998 – 2001 byłam studentką stacjonarnych studiów doktoranckich na Wydziale Informatyki i Zarządzania Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny). W roku 2001 zostałam zatrudniona w Katedrze Inwestycji Finansowych i Ubezpieczeń kierowanej przez Prof. K. Jajugę. W okresie tym prowadziłam badania naukowe z obszaru ubezpieczeń i zarządzania ryzykiem, które pozwoliły na przygotowanie, pod opieką prof. W. Ronki-Chmielowiec, rozprawy doktorskiej pod tytułem „Ubezpieczenie jako metoda zarządzania ryzykiem w działalności gospodarczej”. Rozprawa uzyskała pozytywne recenzje (prof. K. Jajuga oraz prof. T. Sangowski) i została obroniona w listopadzie 2002r.

Prowadząc badania naukowe przez uzyskaniem stopnia doktora opublikowałam 11 artykułów naukowych, w tym w czasopismach o zasięgu ogólnopolskim oraz 6 rozdziałów lub podrozdziałów w książce pod red. prof. Ronki-Chmielowiec „Ubezpieczenia. Rynek i ryzyko”, wyd. PWE, Warszawa 2002. Za te ostatnią publikację uzyskałam w 2003 r. nagrodę zespołową MEN. Uczestniczyłam także, jako wykonawca w projekcie naukowym, finansowanym przez KBN pod tytułem: „Zastosowanie metod ekonometrycznych i statystycznych w zarządzaniu finansami zakładów ubezpieczeń” realizowanym pod

kierownictwem prof. dr hab. W. Ronka-Chmielowiec (w latach 2001-2003). W projekcie tym realizowałam 4 tematy dotyczące rodzajów i zasad reasekuracji, polityki reasekuracyjnej na polskim rynku ubezpieczeniowym, analizy i oceny kondycji finansowej zakładów ubezpieczeń. Uczestniczyłam w wielu krajowych konferencjach naukowych, wygłaszając referaty z obszaru prowadzonych badań.

Strona | 14

Po uzyskaniu stopnia doktora kontynuowałam pracę naukową w wymienionych katedrach. W okresie od uzyskania stopnia doktora, tj. od listopada 2002r. opublikowałam:

- 2 monografie (w tym zgłoszona, jako osiągnięcie w pkt. 4 wniosku)
- 1 monografię pod własną redakcją, przy udziale autorów z innych ośrodków akademickich, instytucji ubezpieczeniowych oraz praktyki
- 32 rozdziały lub podrozdziały w monografiach w języku polskim
- 5 artykułów naukowych w języku angielskim
- 22 artykuły naukowe w języku polskim

Szczegółowy wykaz tabelaryczny w/w publikacji znajduje się w dalszej części wniosku. Ponadto uczestniczyłam w wielu konferencjach naukowych, krajowych, w tym także o charakterze międzynarodowym oraz zagranicznych – organizowanych zarówno przez ośrodki akademickie, jak i instytucje z rynku finansowego (Polska Izba Ubezpieczeń, Rzecznik Ubezpieczonych) – zarówno z obszaru stricte ubezpieczeń i zarządzania ryzykiem, jak i rynków finansowych czy klasyfikacji danych. Na większości z nich wygłosiłam **referaty naukowe**. Dorobek w tym zakresie obejmuje:

- 5 referatów w języku angielskim
- 22 referaty w języku polskim.

W ramach badań naukowych uczestniczyłam także w **projektach naukowych zespołowych** finansowanych, jako tzw. granty:

1. główny wykonawca - Ryzyko i efektywność funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce – grant pod kierownictwem prof. dr hab. Wandy Ronki-Chmielowiec; nr 1824/B/H03/2010/39, realizowany w latach 2010-2013
2. główny wykonawca - Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej – grant pod kierownictwem prof. dr hab. Wandy Ronki-Chmielowiec; finansowany przez MNiI nr 1 H02B 026 29; realizacja 2005-2007

Moje zainteresowania naukowe w dużej mierze koncentrowały się wokół dwóch głównych obszarów badawczych:

- wykorzystania ubezpieczenia w zarządzania ryzykiem,
- ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej,

i odwzorowują w istocie spójny, przenikający się przebieg badań naukowych. Problematyka zarządzania ryzykiem, jako podstawy dla wykorzystania ubezpieczenia, stanowiła w pierwszym okresie (w okresie przygotowywania rozprawy doktorskiej oraz kilka lat po) wynik identyfikacji pewnej luki w badaniach na polskim rynku, ale praktyki gospodarczej, w tym z perspektywy doświadczeń pracy brokera ubezpieczeniowego w zakresie obsługi podmiotów gospodarczych. Badania te, a także ewolucja polskiego rynku i obserwacje innych rynków, pozwoliły z czasem zidentyfikować obszar ryzyka odpowiedzialności cywilnej, jako trudny tak z punktu widzenia konstrukcji produktów, jak i ich funkcjonowania. Dodatkowo obszar szczególnie istotny z uwagi na szeroki krąg interesariuszy prawidłowego funkcjonowania tych produktów, jako źródła finansowania strat (państwo, podmiot zagrożony ryzykiem, podmiot poszkodowany), ale też źródła przychodów (z punktu widzenia gospodarki finansowej ubezpieczyciela). Wymienione aktywności publikacyjne i konferencyjne dotyczyły szeregu szczegółowych kwestii we wskazanych obszarach.

W obszarze dotyczącym wykorzystania ubezpieczeń w zarządzaniu ryzykiem nacisk w badaniach położony był na kilku zagadnieniach.

Przeprowadzone zostały m.in. autorskie badania ankietowe wśród przedsiębiorstw na Dolnym Śląsku w zakresie korzystania z ubezpieczeń, procesów wyboru i oceny produktów. Badania te w analizach porównawczych zestawiano z wynikami badań ogólnopolskich, były przedmiotem analizy danych w ujęciu merytorycznym i klasyfikacyjnym. W konsekwencji powstał cykl publikacji i wystąpień konferencyjnych, m.in.:

- *Statistical Analysis of Using Insurance in Risk Management by Polish Enterprises*; Kwiecień I., Borda M. (2006); 30th Annual Conference of the German Classification Society, Berlin ⁴
- *Analiza wykorzystania ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem przez przedsiębiorstwa z terenu Dolnego Śląska*; Kwiecień I. Borda M. (2006), Prace Naukowe UE, Wrocław

⁴ szczegółowe dane dot. publikacji i wystąpień w zestawieniu tabelarycznym w dalszej części autoreferatu

- *Analiza wykorzystania ubezpieczeń gospodarczych w zarządzaniu ryzykiem przedsiębiorstw*; Kwiecień I. Borda M. (2006); Wiadomości Ubezpieczeniowe, PIU, Warszawa
- *Using insurance in risk management by Polish enterprises in the context of development of Polish insurance market*, Kwiecień I. (2009), seminarium naukowe Pardubice

Podjęto nadto zagadnienia stanowiące kontynuację kwestii badanych w pracy doktorskiej, dokonując **analizy ubezpieczenia, jako narzędzia (metody) finansowania strat w działalności gospodarczej**, przy czym obszar ten obejmuje także problematykę efektywności ubezpieczeń, jako źródła finansowania strat w ujęciu systemowym. W publikacjach dokonano kompleksowych ocen w zakresie wykorzystania ubezpieczenia w procesie zarządzania ryzykiem przedsiębiorstw, w tym wskazując na zagadnienia konieczności wkomponowania finansowania ryzyka metodą ubezpieczeniową w ogólny program zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie, konieczność oceny ubezpieczenia na tle innych metod zarządzania ryzykiem, szeroki aspekt kosztu ubezpieczenia, problem ubezpieczalności ryzyka i proces konstrukcji programu ubezpieczeń, znaczenie kondycji finansowej ubezpieczycieli dla realności ochrony ubezpieczeniowej.

Obrazuje to istotny cykl publikacji, w tym m.in.

- *Analiza wskaźnikowa dla zakładów ubezpieczeń z polskiego rynku ubezpieczeniowego*; Kwiecień I., Brach D. (2004); Zastosowanie metod ekonometryczno-statystycznych w zarządzaniu finansami zakładów ubezpieczeń; Wydawnictwo AE Wrocław,
- *Zasady polityki reasekuracyjnej na polskim rynku ubezpieczeniowym*; Kwiecień I. (2004); Zastosowanie metod ekonometryczno-statystycznych w zarządzaniu finansami zakładów ubezpieczeń; Wydawnictwo AE Wrocław
- *Metody obniżania kosztu ubezpieczenia w podmiotach gospodarczych*, Kwiecień. I (2006); Prace naukowe UE, Wrocław
- *Ocena ubezpieczenia jako metody zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie*; Kwiecień I. (2008); Prace Naukowe UE Wrocław
- *Uwagi w kwestii ubezpieczenia ryzyka odpowiedzialności podmiotów gospodarczych*; Kwiecień I. (2008); Współczesne finanse; WN UMK, Toruń

- *Metody i techniki identyfikacji i klasyfikacji ryzyka występującego w działalności gospodarczej*; Kwiecień I. (2009); Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, UE Wrocław;
- *Wady i zalety ubezpieczenia, jako metody zarządzania ryzykiem oraz analiza konkurencyjności ubezpieczenia na tle innych metod zarządzania ryzykiem*; Kwiecień I. (2009); Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, UE Wrocław
- *Ubezpieczenie w zarządzaniu ryzykiem działalności gospodarczej*; Kwiecień I. (2010), CH BECK, Warszawa (monografia).

W ramach wskazanego obszaru autorka podejmowała także **zagadnienia analizy szczególnych kategorii ryzyka lub produktów ubezpieczeniowych w ujęciu mikro, tj. dotyczącym struktury produktu i aplikacji w procesie zarządzania ryzykiem przedsiębiorstw, jak i makro - obejmującym funkcjonowanie produktów na rynku, z uwzględnieniem znaczenia w działalności ubezpieczycieli**. W badaniach wykorzystano liczne analizy produktów ubezpieczeniowych z polskiego rynku o charakterze komparatywnym, a także dane z innych rynków, analizy regulacji, a także studia przypadków i doświadczenia zawodowe brokera ubezpieczeniowego. Do publikacji obrazujących zakres badań należą tu m.in.:

- *Ubezpieczenie ryzyk związanych z korzystaniem z komputerów – wprowadzenie*; Kwiecień I. (2003); Prace Naukowe AE Wrocław
- *Wykorzystanie ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem odpowiedzialności prawnej przedsiębiorców*; Kwiecień I. (2003); Prace Naukowe AE Wrocław
- *Ubezpieczenie kredytu kupieckiego na polskim rynku - uwagi o możliwościach i barierach rozwoju*; Kwiecień I., Kowalczyk P. (2007), w: Nowe wyzwania dla rynków ubezpieczeń w krajach Europy Środkowej i Wschodniej red. Sułkowska W., Uniwersytet ekonomiczny w Krakowie, Kraków
- *Charakterystyka produktów ubezpieczeniowych z zakresu ubezpieczeń majątkowych dla przedsiębiorstw*; Kwiecień I., Kowalczyk P. (2009), w: Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Ronka-Chmielowiec W. (red.), UE Wrocławiu
- *Analiza porównawcza przykładowych produktów ubezpieczeniowych z zakresu ubezpieczeń majątkowych dla działalności gospodarczej*; Kwiecień I., Kuźniak K.

- (2009); w: Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Ronka-Chmielowiec W. (red.), UE Wrocławiu
- *Ubezpieczenie ryzyka odpowiedzialności za produkt niebezpieczny*; Kwiecień I. (2009); Studia ubezpieczeniowe, UE w Poznaniu
 - *Czyste straty finansowe – ryzyko odpowiedzialności i zakres ochrony w ubezpieczeniach OC podmiotów gospodarczych. Zarys problematyki*; Kwiecień I. (2009); Wiadomości Ubezpieczeniowe PIU, Warszawa
 - *Growing importance of liability risk - current world tendencies and their impact on business entities and insurance market in Poland*; Kwiecień I. (2010); The Global Challenges for Economic Theory and Practice in CEE Countries; Vilnius University

Strona | 18

Do grupy tej zaliczyć należy także **badania dotyczące tendencji w zakresie określonych kategorii ryzyka odpowiedzialności cywilnej**, w tym badania dotyczące OC pracodawcy. Tematyka ta została przedstawiona w dwóch publikacjach, dotyczących tendencji w zakresie liczby wypadków przy pracy w Polsce i innych krajach oraz analizy czynników i potencjalnych strat. Dla tego celu dokonano analizy i klasyfikacji danych o wypadkach w Polsce. Publikacje te w zamierzeniu mają być kontynuowane przez dalsze badania.

- *Classification of work-related accidents as the basis of analysis of employers liability risk and insurance decisions*; Kwiecień I. Jędrzychowska A. (2015); European Financial Systems - Proceedings of the 12th International Scientific Conference (indexed on the Web of Science)
- *Ryzyko odpowiedzialności cywilnej pracodawcy za wypadki przy pracy na tle tendencji na rynku polskim*; Kwiecień I. Jędrzychowska A. (2015 – w druku); wyd. Politechnika Rzeszowska.

Szczególna uwaga w zakresie **analizy funkcjonowania produktów, w ujęciu makro poświęcona została ubezpieczeniom komunikacyjnym**, w tym casco oraz odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, co stanowi konsekwencję wielkości ich udziału w portfelu ubezpieczeń majątkowych ubezpieczycieli. Badania tu przeprowadzone objęły regulacje prawne i porównawcze charakterystyki rynków europejskich, analizy funkcjonowania i tendencji na rynku polskim na bazie danych ze sprawozdań finansowych ubezpieczycieli oraz sprawozdań publikowanych przez organu nadzoru, analizę czynników ryzyka w tym ekonomicznych, prawnych i demograficznych, na tle ocen regulacji oraz danych statystycznych, ocenę struktury produktów, w tym strategii

cenowych, analizę postaw klientów w zakresie wyboru produktów na tle badań ankietowych. Dokonania w tym obszarze obejmują m.in.:

- Autorstwo 7 rozdziałów lub podrozdziałów w monografii (2013) pod red. prof. Ronki-Chmielowiec: *Ryzyko i efektywność funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce*; Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
- *Motor third party liability insurance – polish market in connections to European trends*; Kwiecień I. Poprawska E. (2010); International Journal Of Economics And Finance Studies
- *Czynniki zmian i tendencje na polskim rynku w zakresie odszkodowań i świadczeń z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych*; Kwiecień I. (2009); Studia i Prace UE w Krakowie
- *Motor insurance market in Poland in connection with global trends*; Kwiecień I., Poprawska E., Ronka-Chmielowiec W. (2008); Conference proceedings; Wilno
- *Składka w ubezpieczeniach komunikacyjnych i czynniki ją kształtujące*; Kwiecień I., Ronka-Chmielowiec W., Poprawska E. (2008); Wiadomości Ubezpieczeniowe wyd. specjalne.

Dostrzeżenie problemów, jakie generuje ryzyko odpowiedzialności cywilnej tak dla ubezpieczycieli, jak i podmiotów zagrożonych odpowiedzialnością oraz szczególnej roli w finansowaniu strat po stronie poszkodowanych stanowiło asumpt do skoncentrowania uwagi badawczej na ten obszar w ostatnich latach. Obok badań, które stanowiły podwaliny monografii zgłaszanej, jako osiągnięcie w niniejszym wniosku w obszarze tym podjęte zostały badania szczegółowe innych kwestii. W ramach badań tendencji rynkowych i przyczyn powstawała publikacja dotycząca zagadnienia nieporuszanego przedtem wyraźnie na polskim rynku, w której dokonano **analizy pojęcia i genezy zjawiska kultury roszczeniowej** oraz czynników determinujących zmianę zachowań społecznych w zakresie dochodzenia roszczeń, w kontekście tendencji na innych rynkach i aktualnych zmian na polskim rynku.

- *Kultura roszczeniowa – dynamika zjawiska w kontekście odpowiedzialności cywilnej i ubezpieczeń*; Kwiecień I. (2010); Rozprawy Ubezpieczeniowe, Warszawa

Zwrócono uwagę na **znaczenie skuteczności finansowania strat z ubezpieczeń obowiązkowych odpowiedzialności cywilnej** dla społeczeństwa i wskazano na czynniki determinujące skuteczność transferu ryzyka.

- *Czynniki determinujące skuteczność transferu ryzyka poniesienia ciężaru kompensacji szkód na osobie poprzez obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej;* Kwiecień I. (2010); Wiadomości Ubezpieczeniowe PIU, Warszawa

Z uwagi na zaobserwowane znaczenie szkód na osobie dla tendencji wzrostu liczby i wartości roszczeń podjęte zostały szczegółowe badania w tym obszarze. Odbływały się one w ramach współkierowania projektem (współkierownictwo: prof. J. Monkiewicz, prof. M. Monkiewicz): *Szkody osobowe z OC komunikacyjnego w Polsce. Tendencje rozwoju 2006-2009*; w ramach, którego na zlecenie Stowarzyszenia ProMotor zostały wykonane analizy polskiego rynku, w tym zebrane dane empiryczne dotyczące wypłaty świadczeń za szkody na osobie oraz procesów likwidacji szkód z zakładów, UFG oraz tzw. kancelarii odszkodowawczych. Projekt ten stanowił podwaliny dla przygotowania monografii pod redakcją własną autorki wniosku:

- *Szkody osobowe kompensowane z ubezpieczenia komunikacyjnego OC. Analiza rynku;* Kwiecień I. (red.); POLTEXT Warszawa.

Publikacja ta stanowi kompleksowe, ale co ważne pionierskie w zakresie wyodrębnienia obszaru na polskim rynku, spojrzenie na obszar odszkodowań i świadczeń za szkody na osobie z tytułu komunikacyjnego ubezpieczenia OC. Uwzględnia doświadczenia i rozwiązania innych krajów, ale przede wszystkim stanowi wieloaspektową analizę polskiego rynku zarówno od strony ekonomicznej, jak i prawnej. Stanowi - obok pracy redakcyjnej, w tym ustalenie zakresu i kształtu publikacji - osiągnięcie w zakresie współpracy z autorami z innych ośrodków akademickich oraz instytucji ubezpieczeniowych (KNF, UFG, PBUK), a także praktyki (kancelarie odszkodowawcze i prawne). Nadto wkład własny wyraża się w autorstwie lub współautorstwie 3 rozdziałów.

Kontynuując **badanie determinant zmian** wykonane zostały badania ankietowe postaw społecznych w zakresie dochodzenia roszczeń, których wyniki wstępne zostały zaprezentowane w monografii stanowiącej przedmiotowe osiągnięcie zgłaszane w niniejszym wniosku. Stanowiły one także przedmiot dalszych szczegółowych rozbudowanych analiz, w rozbiciu na cechy socjodemograficzne oraz w odniesieniu do faktu posiadania pojazdu oraz doświadczeń związanych ze szkodami komunikacyjnymi (w tym w dochodzeniu roszczeń). Ponadto zbadana została zależność pomiędzy wymienionymi cechami a odpowiedziami na pytania zawarte w ankiecie. Wyniki te zestawione zostały z analizą czynników zmian na rynku roszczeń z ubezpieczeń OC identyfikowanych na tle analizy danych dotyczących

portfela ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej polskich ubezpieczycieli oraz doświadczeń innych krajów, analiz i badań prezentowanych w literaturze przedmiotu.

- *Third party liability claims on the Polish insurance market-a study of market trends and social attitudes*; Kwiecień I., Poprawska E., Jędrzychowska A. (2014); Business and Economic Horizons (BEH).
- *Postawy społeczne w obszarze dochodzenia roszczeń z tytułu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej na tle badania ankietowego*; Kwiecień I., Poprawska E., Jędrzychowska A. (2014); Rozprawy Ubezpieczeniowe.

Strona | 21

Ponadto w ostatnich latach podjęto badania w obszarze dotyczącym zagadnienia finansowania strat o charakterze majątkowym (*economic loss*) powstałych w konsekwencji szkody na osobie. Problematyka ta stanowi kontynuację, a zarazem obszar dodatkowy w stosunku do problematyki (głównie *non-economic loss*) w monografii wskazanej, jako osiągnięcie główne w niniejszym wniosku. Straty o charakterze majątkowym, postrzegane powszechnie, jako wymierne, generują jednak szerokie spektrum problemów w procesie ich finansowania. W pracach z tego obszaru zwrócono szczególnie uwagę na problematykę świadczeń rentowych (okresowych), jako, że autorka dostrzega brak publikacji w tym obszarze w ujęciu ekonomicznym na polskim rynku. W ramach badań szczegółowych przedstawiono rozwiązania systemowe funkcjonujące w innych krajach i dotyczące kompensacji szkód na osobie o charakterze majątkowym, które mogą stanowić wsparcie czy dawać naukowe, ekonomiczne podstawy w procesie podejmowania decyzji – tak dla wnoszących roszczenia, jak i orzekających, w tym sądu. W polskim systemie takich rozwiązań brak, a nie wydaje się – co niejednokrotnie wykazuje analiza praktyki – by nasz rynek wolny był od problemów obserwowanych w innych krajach. Dokonano ekonomicznej analizy problemu w świetle polskich regulacji, przy czym uwagę skupiono na utraconych dochodach, bowiem są one kompensowane na polskim rynku standardowo w postaci właśnie rent. Poddano analizie proces kalkulacji i wypłaty świadczeń rentowych z tytułu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki polskiego rynku. Określono implikacje dla gospodarki finansowej zakładów ubezpieczeń, wynikające z potrzeby zabezpieczenia środków adekwatnych do pokrycia roszczeń kompensacyjnych, wskazując na problemy wynikające z okresu kompensacji i uwarunkowań makroekonomicznych. Przeprowadzono analizy danych dotyczących kształtowania się wypłat z tytułu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej, udziału reasekuracji, oraz kształtowania się rezerw w analizowanym obszarze. Analizy te obrazują publikacje:

- *Ekonomiczne aspekty kompensacji szkód osobowych o charakterze majątkowym na tle zagranicznych rozwiązań systemowych – ze szczególnym uwzględnieniem problemu utraconych dochodów*; Kwiecień I., Jędrzychowska A. (2013), Rozprawy Ubezpieczeniowe
- *Renty z tytułu szkód na osobie - tendencje i wyzwania w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej*; Kwiecień I., Jędrzychowska A. (2014); Problemy Zarządzania, WZ UW, Warszawa

Wymienione publikacje nie stanowią całego dorobku autorki, który zaprezentowany jest w dalszej części autoreferatu w zestawieniach tabelarycznych.

Dorobek dydaktyczny, organizacyjny, popularyzatorski oraz współpraca:

Dorobek w tym zakresie obejmuje:

1. Kierowanie i udział w projektach realizowanych we współpracy z naukowcami z innych ośrodków

- a) Kierownik projektu (współkierownictwo: prof. J. Monkiewicz, prof. M. Monkiewicz): *Szkody osobowe z OC komunikacyjnego w Polsce. Tendencje rozwoju 2006-2009*; (wspólnie z prof. J. Monkiewicz i dr M. Monkiewicz), Stowarzyszenie ProMotor, Warszawa 2010; projekt z udziałem naukowców z innych ośrodków oraz przedstawicieli instytucji i praktyki; w efekcie powstała także publikacja angielskojęzyczna
- b) Udział w promocji wyników w/w projektu na konferencji prasowej – Warszawa styczeń 2011
- c) Udział w projekcie – udział w pracach nad opracowaniem kształtu podręcznika z zakresu ubezpieczeń dla wydawnictwa CH BECK pod red. prof. W. Ronki-Chmielowiec, w tym autorstwo 6 rozdziałów lub podrozdziałów; po recenzji, planowane wydanie listopad 2015. Podręcznik ten stanowi publikację zbiorową z udziałem autorów z czołowych polskich ośrodków akademickich.

2. Udział w organizacji konferencji naukowych:

- a) Przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego Konferencji ZJAZD KATEDR FINANSÓW 2011, z ramienia organizatora tj. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
- b) Wielokrotnie członek lub przewodnicząca komitetu organizacyjnego konferencji Ubezpieczenia wobec wyzwań XXI wieku, organizowanej przez Katedrę Ubezpieczeń UE we Wrocławiu przy współpracy z Katedrą Ubezpieczeń UE w Poznaniu
- c) Kilukrotnie członek komitetu organizacyjnego konferencji INWEST (w 2015 międzynarodowej, WROFIN, która powstała w wyniku połączenia INWEST i ZAFIN), organizowanej przez Katedrę Inwestycji Finansowych i Zarządzania Ryzykiem oraz Katedrę Ubezpieczeń, a od 2015r. Instytut Zarządzania Finansami UE we Wrocławiu

3. Członkostwo w komitetach, stowarzyszeniach etc.

- a) Udział w zespole recenzentów czasopisma „Rozprawy Ubezpieczeniowe”, wyd. Rzecznika Ubezpieczonych – od 2012 – do nadal
- b) Członkostwo w Polskim Stowarzyszeniu Ekonomicznej Analizy Prawa (Law & Economics), z siedzibą w Warszawie, skupiającym środowisko naukowe
- c) Pełnomocnik Polskiej Izby Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych ds. rynku odszkodowań; m.in. opracowania stanowiska Polskiej Izby Brokerów Ubezpieczeniowych i Reasekuracyjnych dla Grupy Roboczej Rady Rozwoju Rynku Finansowego ds. przeglądu prawa ubezpieczeń gospodarczych w sprawie regulacji tzw. kancelarii odszkodowawczych (2011)

4. Działalność popularyzatorska

- a) Referaty na Dolnośląskim Festiwalu Nauki w latach 1999,2000, 2004
- b) Wystąpienia w Radio Wrocław w charakterze eksperta lub komentatora z ramienia uczelni (2014)

5. Działalność organizacyjna – dydaktyczna:

- a) Kierownik studiów podyplomowych Ubezpieczenia i Inwestycje Finansowe, UE we Wrocławiu, ed. 2004/2005, 2005/2006, 2007/2008
- b) Kierownik studiów podyplomowych Ubezpieczenia i Zarządzanie Ryzykiem, UE we Wrocławiu, ed. 2008/2009

6. Działalność dydaktyczna

- a) Promotor pomocniczy mgr Marii Wąsewicz, doktorantki w Katedrze Ubezpieczeń UE we Wrocławiu, otwarty przewód doktorski „Modelowanie ochron y ubezpieczeniowej przedsiębiorstw uzdrowiskowych w Polsce”
- b) Promocja 3 magistrantów w angielskojęzycznym programie studiów międzywydziałowych Bachelor Studies In Finance, UE we Wrocławiu
- c) wykłady z przedmiotów: Insurance, Insurance Market Regulations, Insurance Institutions Management na międzywydziałowych studiach Master Studies In Finance, Bachelor Studies in Finance
- d) Wykłady i ćwiczenia z przedmiotów: Ubezpieczenia, Ubezpieczenia społeczne i emerytalne, Finanse, Rynek ubezpieczeń społecznych i Gospodarczych, Usługi Finansowe, Usługi Finansowe dla przedsiębiorstw, Finanse Osobiste, Zarządzanie ryzykiem w Ubezpieczeniach, Zarządzanie Ryzykiem w Zakładzie Ubezpieczeń, Finansowanie Nieruchomości, Ubezpieczenia w Logistyce, Instytucje Finansowe w Systemie Prawnym – na studiach dziennych i zaocznych UE we Wrocławiu
- e) Wykłady na studiach podyplomowych z obszaru ubezpieczeń i zarządzania ryzykiem na studiach podyplomowych oraz doktoranckich UE we Wrocławiu, a także Uniwersytetu Wrocławskiego (Wydział Prawa i Ekonomii, studium z zakresu Ubezpieczeń Gospodarczych);
- f) Promotorstwo i recenzje prac dyplomowych na studiach podyplomowych Ubezpieczenia i Inwestycje Finansowe oraz Ubezpieczenia i Zarządzanie Ryzykiem, UE we Wrocławiu
- g) Szkolenia dla brokerów ubezpieczeniowych w ramach obowiązkowych szkoleń edukacji ciągłej w latach 2007-2014 organizowane przez Hybryda sp. z o.o. przy współpracy z Katedra ubezpieczeń UE we Wrocławiu,
- h) szkolenia i wykłady zamawiane dla praktyki gospodarczej w tym zakładów ubezpieczeń i instytucji pośrednictwa finansowego;

7. Praktyka gospodarcza

- a) Praca w charakterze brokera ubezpieczeniowego w latach 2003-2014, w tym liczne projekty i wdrożenia programów ubezpieczeń w przedsiębiorstwach a także procesy likwidacji szkód; funkcja prezesa spółki brokerskiej w latach 2003-2012

8. Doksztalcanie własne:

- a) Liczne szkolenia jednodniowe organizowane przez zakłady ubezpieczeń z zakresu ubezpieczeń i zarządzania ryzykiem
- b) kurs „Banking and Finance” w London Metropolitan University, zakończony pozytywnie zdany egzaminem, lipiec 2003

Strona | 25

**ZESTAWIENIE PUBLIKACJI NAUKOWYCH I WYSTĄPIEŃ KONFERENCYJNYCH
PO DOKTORACIE**

Strona | 26

Monografie:

Lp.	tytuł	współautorzy	Miejsce publikacji/wydawnictwo	Rok
1.	Ekonomiczna analiza dochodzenia roszczeń o zadośćuczynienie za szkody na osobie z ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej	-	Wyd. UE we Wrocławiu, Wrocław	2015
2.	Ubezpieczenie w zarządzaniu ryzykiem działalności gospodarczej	-	C.H. Beck Warszawa	2010

Redakcja monografii:

Lp.	tytuł	współredaktor	Miejsce publikacji/wydawnictwo	Rok
1.	Szkody osobowe kompensowane z ubezpieczenia komunikacyjnego OC. Analiza rynku	-	POLTEXT Warszawa	2011

Rozdziały w monografiach w języku polskim:

Lp.	tytuł	współautorzy	Tytuł monografii, redakcja i miejsce wydania	Rok
1.	Ekonomiczna wycena wartości życia dla celów miarkowania zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej	-	Kaczala, M., Lisowski, J., Osak, M. (red.) Aktualne problemy wybranych ubezpieczeń majątkowych, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań, s. 77-91	2014
2.	Charakterystyka i regulacje prawne rynku ubezpieczeń komunikacyjnych w Europie	Borda M.	Ronka-Chmielowiec W. (red.), Ryzyko i efektywność funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce / Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISBN 978-83-7695-424-0, ss. 11-22	2013

3.	Charakterystyka i tendencje zmian na rynku ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce w latach 1996-2011	Borda M., Jędrzychowska A., Kowalczyk-Rólczyńska P., Ronka-Chmielowiec W.	Ronka-Chmielowiec W. (red.), Ryzyko i efektywność funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce / Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISBN 978-83-7695-424-0, ss. 22-40	2013
4.	Czynniki ryzyka w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych (OC) oraz autocasco (AC).	Borda M., Jędrzychowska A., Kowalczyk-Rólczyńska P., Poprawska E., Ronka-Chmielowiec W., Wąsewicz M.	Ronka-Chmielowiec W. (red.), Ryzyko i efektywność funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce / Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISBN 978-83-7695-424-0, ss. 59-71	2013
5.	Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach komunikacyjnych AC.	Borda M., Jędrzychowska A., Kowalczyk-Rólczyńska P., Ronka-Chmielowiec W.	Ronka-Chmielowiec W. (red.), Ryzyko i efektywność funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce / Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISBN 978-83-7695-424-0, ss. 48-49	2013
6.	Kompensacja szkód osobowych o charakterze majątkowym pokrywanych z ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej – koncepcje ekonomiczne	Jędrzychowska A., Poprawska E.	Ronka-Chmielowiec W. (red.), Ryzyko i efektywność funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce / Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISBN 978-83-7695-424-0, ss. 163-177	2013
7.	Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniu komunikacyjnym OC	Jędrzychowska A., Kowalczyk-Rólczyńska P., Ronka-Chmielowiec W.	Ronka-Chmielowiec W. (red.), Ryzyko i efektywność funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce / Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISBN 978-83-7695-424-0, ss. 45-47	2013
8.	Szkody osobowe w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych – problem rent	Jędrzychowska A., Kwiecień I., Poprawska E.	Ronka-Chmielowiec W. (red.), Ryzyko i efektywność funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce / Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISBN 978-83-7695-424-0, ss. 188-198	2013
9.	Czynniki ryzyka w ubezpieczeniach komunikacyjnych w Polsce	Wąsewicz M.	Michalski T. (red): Wyzwania dla rynku ubezpieczeń w świetle sytuacji na globalnych rynkach finansowych; Szkoła Główna Handlowa - Oficyna Wydawnicza, ISBN 978-83-7378-799-5, ss. 137-159	2013

10.	Uwarunkowania i perspektywy dalszego funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce	Wąsewicz M.	Ronka-Chmielowiec W. (red.), Ryzyko i efektywność funkcjonowania ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISBN 978-83-7695-424-0, ss. 40-43	2013
11.	Uwarunkowania systemu kompensacji z ubezpieczenia komunikacyjnego OC w Polsce;	Kaczanowska D., Kaczanowski P.	Kwiecień I. (red.): Szkody osobowe kompensowane z ubezpieczenia komunikacyjnego OC. Analiza rynku, Poltext, Warszawa	2011
12.	Ramy systemowe związane z dochodzeniem roszczeń	-	Kwiecień I. (red.): Szkody osobowe kompensowane z ubezpieczenia komunikacyjnego OC. Analiza rynku, Poltext, Warszawa	2011
13.	Dochodzenie roszczeń za szkody na osobie z perspektywy doradców i pełnomocników	Monkiewicz M., Krupa B., Smreczańska-Smulczyk J.	Kwiecień I. (red.): Szkody osobowe kompensowane z ubezpieczenia komunikacyjnego OC. Analiza rynku, Poltext, Warszawa	2011
14.	Ryzyko w działalności gospodarczej – pojęcia i klasyfikacje	Ronka-Chmielowiec W.	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław; s. 9-21	2009
15.	Wpływ ryzyka na środowisko biznesu	-	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s. 22-24	2009
16.	Ryzyko związane z mieniem i odpowiedzialnością w przedsiębiorstwach	-	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s. 29-31	2009
17.	Proces zarządzania ryzykiem w działalności gospodarczej	Ronka-Chmielowiec W	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s.40-45	2009
18.	Metody i techniki identyfikacji i klasyfikacji ryzyka występującego w działalności gospodarczej	-	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s.46-56	2009

19.	Wady i zalety ubezpieczenia jako metody zarządzania ryzykiem oraz analiza konkurencyjności ubezpieczenia na tle innych metod zarządzania ryzykiem	-	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s.82-83	2009
20.	Konstrukcja produktów ubezpieczeniowych wraz z prawnymi aspektami umów ubezpieczeniowych	Borda M.	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s.112-117	2009
21.	Charakterystyka produktów ubezpieczeniowych z zakresu ubezpieczeń majątkowych dla przedsiębiorstw	Kowalczyk P.	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s.118-126	2009
22.	Analiza porównawcza przykładowych produktów ubezpieczeniowych z zakresu ubezpieczeń majątkowych dla działalności gospodarczej	Kuziak K.	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s. 127-144	2009
23.	Analiza porównawcza przykładowych produktów ubezpieczeniowych z zakresu ubezpieczeń osobowych dla działalności gospodarczej	Borda M.	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s.153-159	2009
24.	Analiza wykorzystania ubezpieczeń w działalności gospodarczej – badania ankietowe	Borda M.	Ronka-Chmielowiec W. (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s.174-189	2009
25.	Analiza działalności inwestycyjnej zakładów ubezpieczeń funkcjonujących na rynku polskim w latach 1998-2006	Kowalczyk P.	Jajuga K. (red.): Wyzwania współczesnych finansów, Wydawnictwo UE we Wrocławiu, Wrocław, s. 105 – 114	2009
26.	Uwagi w kwestii ubezpieczenia ryzyka odpowiedzialności podmiotów gospodarczych	-	Kołosowska B. (red.): Współczesne finanse; Wydawnictwo Naukowe UMK, Toruń, s. 677 – 686	2008
27.	Rola i miejsce ubezpieczenia w procesie zarządzania ryzykiem w działalności gospodarczej	-	Marcinkowska M., Wieteska S. (red.): Harmonizacja bankowości i ubezpieczeń, Difin, Warszawa, s. 551 – 560	2007

28.	Broker ubezpieczeniowy jako kanał dystrybucji ubezpieczeń na polskim rynku	Kowalczyk P.	Sułkowska W. (red.): Procesy przemian rynków ubezpieczeń w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, wyd. AE w Krakowie; Kraków, s. 305 – 316	2006
29.	Rodzaje umów reasekuracyjnych	-	Ronka Chmielowiec W. (red): Zastosowanie metod ekonometryczno-statystycznych w zarządzaniu finansami zakładów ubezpieczeń; Wydawnictwo AE Wrocław, Wrocław 2004; s. 179-191	2004
30.	Zasady polityki reasekuracyjnej na polskim rynku ubezpieczeniowym	-	Ronka Chmielowiec W. (red): Zastosowanie metod ekonometryczno-statystycznych w zarządzaniu finansami zakładów ubezpieczeń; Wydawnictwo AE Wrocław, Wrocław 2004; s. 192-196	2004
31.	System wczesnego ostrzegania zaproponowany przez urząd nadzoru dla polskiego rynku ubezpieczeniowego	-	Ronka Chmielowiec W. (red): Zastosowanie metod ekonometryczno-statystycznych w zarządzaniu finansami zakładów ubezpieczeń; Wydawnictwo AE Wrocław, Wrocław 2004; s. 390-394	2004
32.	Analiza wskaźnikowa dla zakładów ubezpieczeń z polskiego rynku ubezpieczeniowego	Brach D.	Ronka Chmielowiec W. (red): Zastosowanie metod ekonometryczno-statystycznych w zarządzaniu finansami zakładów ubezpieczeń; Wydawnictwo AE Wrocław, Wrocław 2004; s. 395-415	2004

Strona | 30

Artykuły naukowe w języku angielskim

lp.	tytuł	współautorzy	Miejsce publikacji/wydawnictwo	Rok
1.	Classification of work-related accidents as the basis of analysis of employers liability risk and insurance decisions	Jędrzychowska A	European Financial Systems - Proceedings of the 12th International Scientific Conference (indexed in the Web of Science); Masaryk University, http://is.muni.cz/do/econ/sborniky/2015/EFS_2015_proceedings.pdf p. 224-231	2015
2.	Third party liability claims on the Polish insurance market-a study of market trends and social attitudes	Poprawska E., Jędrzychowska A	Business and Economic Horizons (BEH) 10 (1), p. 18-42	2014
3.	Motor third party liability insurance – polish market in connections to European trends	Poprawska E.	International Journal Of Economics And Finance Studies Vol 3, No 2, ISSN: 1309-8055 (Online)	2011

4.	Growing importance of liability risk - current world tendencies and their impact on business entities and insurance market in Poland	-	The Global Challenges for Economic Theory and Practice in CEE Countries; Vilnius University, p. 205-211	2010
5.	Motor insurance market in Poland in connection with global trends	Poprawska E., Ronka-Chmielowiec W.	Economic Transformation of Central and Eastern European Countries - Conference proceedings Wilno	2008

Artykuły naukowe w języku polskim

Lp.	tytuł	współautorzy	Miejsce publikacji/wydawnictwo	Rok
1.	Ryzyko odpowiedzialności cywilnej pracodawcy za wypadki przy pracy na tle tendencji na rynku polskim W druku	Jędrzychowska A.	Ubezpieczenia w procesie zarządzania ryzykiem w działalności przedsiębiorstwa; Politechnika Rzeszowska	2015
2.	Renty z tytułu szkód na osobie - tendencje i wyzwania w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej	Jędrzychowska A.	Współczesne wyzwania z bankowości i finansach; Problemy Zarządzania, vol. 12, nr 4 (48), t. 1, Wydawnictwo naukowe WZ UW, Warszawa	2014
3.	Postawy społeczne w obszarze dochodzenia roszczeń z tytułu ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej na tle badania ankietowego	Poprawska E., Jędrzychowska A.	Rozprawy Ubezpieczeniowe nr 17 (2/2014); Wyd. Rzecznika Ubezpieczonych, Warszawa	2014
4.	Ekonomiczne aspekty kompensacji szkód osobowych o charakterze majątkowym na tle zagranicznych rozwiązań systemowych – ze szczególnym uwzględnieniem problemu utraconych dochodów	Jędrzychowska A.	Rozprawy Ubezpieczeniowe nr 14 (1/2013), Wydawnictwo Rzecznika Ubezpieczonych, Warszawa; s. 5-27	2013
5.	Czynniki determinujące skuteczność transferu ryzyka poniesienia ciężaru kompensacji szkód na osobie poprzez obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej	-	Ubezpieczeniowe PIU Warszawa, nr 4, s. 5-28	2010
6.	Kultura roszczeniowa – dynamika zjawiska w kontekście odpowiedzialności cywilnej i ubezpieczeń	-	Rozprawy Ubezpieczeniowe Rzecznika Ubezpieczonych Warszawa, zeszyt 9 (2/2010), s. 7-20	2010
7.	Ubezpieczenie ryzyka odpowiedzialności za produkt niebezpieczny	-	Studia ubezpieczeniowe red. Handschke J., Zeszyty naukowe nr 127, Wydawnictwo UE w Poznaniu, s.337 - 346	2009

8.	Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej członków władz spółek kapitałowych – analiza oferty na polskim rynku	-	Finanse 2009 – Teoria i praktyka. Rynki finansowe i ubezpieczenia, Zeszyty Naukowe Ekonomiczne problemy usług - Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 161-171	2009
9.	Czynniki zmian i tendencje na polskim rynku w zakresie odszkodowań i świadczeń z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych	-	Szanse i zagrożenia dla rynków ubezpieczeń w krajach Europy Środkowej i Wschodniej (red. Sułkowska W.); Studia i Prace UE w Krakowie nr 7; Kraków, s. 147 – 156	2009
10.	Czyste straty finansowe – ryzyko odpowiedzialności i zakres ochrony w ubezpieczeniach OC podmiotów gospodarczych. Zarys problematyki	-	Wiadomości Ubezpieczeniowe nr 4, wyd. PIU, Warszawa, s. 63 - 76	2009
11.	Ocena ubezpieczenia jako metody zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie	-	Zarządzanie finansami firm - teoria i praktyka, red. B. Bernaś, Prace Naukowe nr 1200, Wyd. UE we Wrocławiu, Wrocław, s. 357 – 366	2008
12.	Rola ubezpieczeń w zarządzaniu nieruchomościami	Brach D.	Inwestycje finansowe i ubezpieczenia – Tendencje światowe a polski rynek, Prace Naukowe UE we Wrocławiu nr 1197, Wrocław	2008
13.	Składka w ubezpieczeniach komunikacyjnych i czynniki ją kształtujące	Ronka-Chmielowiec W., Poprawska E.	Cena ubezpieczenia komunikacyjnego. Czynniki, trendy, strategie, Wiadomości Ubezpieczeniowe wyd. spec., s. 14-22	2008
14.	Analiza wykorzystania ubezpieczeń gospodarczych w zarządzaniu ryzykiem przedsiębiorstw	Borda M.	Wiadomości Ubezpieczeniowe marzec/kwiecień, wyd. PIU, Warszawa; s. 18-30	2007
15.	Ubezpieczenie kredytu kupieckiego na polskim rynku - uwagi o możliwościach i barierach rozwoju	Kowalczyk P.	Nowe wyzwania dla rynków ubezpieczeń w krajach Europy Środkowej i Wschodniej red. Sułkowska W., Uniwersytet ekonomiczny w Krakowie, Kraków	2007
16.	Metody obniżania kosztu ubezpieczenia w podmiotach gospodarczych	-	Prace Naukowe AE Wrocław nr 1109; Wrocław; s.394 – 402	2006
17.	Analiza wykorzystania ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem przez przedsiębiorstwa z terenu Dolnego Śląska	Borda M.	Prace Naukowe AE Wrocław nr 1133, Wrocław; s. 266-273	2006

18.	Śmierć poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych a roszczenia z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych	-	Prace naukowe AE nr 1088 tom I, Wydawnictwo AE Wrocław	2005
19.	Ubezpieczenie ryzyk związanych z korzystaniem z komputerów – wprowadzenie	-	Prace Naukowe AE Wrocław nr 990, Wrocław	2003
20.	Wykorzystanie ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem odpowiedzialności prawnej przedsiębiorców	-	Prace Naukowe AE Wrocław nr 991, Wrocław	2003
21.	Przesłanki i formy nadzoru nad reasekuracją w Polsce i krajach OECD	Brach D., Tomaszewska D.	Sułkowska W. (red.): Rozwój rynków ubezpieczeń w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, AE w Krakowie, Kraków	2003
22.	Wykorzystanie ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem w polskiej praktyce gospodarczej	-	Wiadomości Ubezpieczeniowe nr 5,6; Wyd. PZU S.A., Warszawa	2003

Wystąpienia na konferencjach i seminariach naukowych i w języku angielskim

LP	Tytuł referatu	Wspólnie referujący	Konferencja, miejsce	Rok
1.	Classification of work-related accidents as the basis of analysis of employers liability risk and insurance decisions	-	EUROPEAN FINANCIAL SYSTEMS, 18-19 czerwca 2015r., Brno	2015
2.	Third party liability claims on the Polish insurance market - a study of social attitudes (poster)	Jędrzychowska A., Poprawska E.	International Conference FINANCIAL INVESTMENTS AND INSURANCE – GLOBAL TRENDS AND POLISH MARKET; 17-19 września 2014r., Wrocław	2014
3.	Motor third party liability insurance – polish market in connections to European trends	Poprawska E.	INTERNATIONAL CONFERENCE ON ECONOMICS AND FINANCE (ICEF); 14-17 kwietnia 2011; Izmir	2011
4.	Using insurance in risk management by Polish enterprises in the context of development of Polish insurance market;	-	Seminarium naukowe Institute of Mathematics and Quantitative Methods, University of Pardubice, październik 2009	2009
5.	Statistical Analysis of Using Insurance in Risk Management by Polish Enterprises	Borda M.	30th Annual Conference of the German Classification Society (GfKI) "ADVANCES IN DATA ANALYSIS"; Free University in Berlin, marzec 2006, Berlin	2006

Wystąpienia na konferencjach naukowych w języku polskim

LP	Tytuł referatu	Wspólnie referujący	Konferencja, miejsce	Rok
1.	Renty z tytułu szkód na osobie - tendencje i wyzwania w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej	-	Konferencja Naukowa INTERNATIONAL CONFERENCE ON MANAGEMENT, BANKING AND FINANCE; Warszawa 12-13 czerwca,	2014
2.	Kalkulacja świadczenia z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji majątkowej po śmierci osoby najbliższej w ramach ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej – podejście ekonomiczne (poster)	Jędrzychowska A., Poprawska E.	Konferencja UBEZPIECZENIA WOBEC WYZWAŃ XXI-w.; 19-21 maja 2014r., Rydzyna	2014
3.	Ustalanie stopnia przyczynienia poszkodowanego w kalkulacji świadczenia z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przy kumulacji okoliczności	-	Konferencja INWESTYCJE FINANSOWE I UBEZPIECZENIA – TENDENCJE ŚWIATOWE A RYNEK POLSKI 1-3 października 2012, Karpacz	2012
4.	Ekonomiczna wycena wartości życia dla celów miarkowania zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej (poster)	-	UBEZPIECZENIA WOBEC WYZWAŃ XXI-w.; 21-23 maja 2012, Rydzyna	2012
5.	Czynniki determinujące dochodzenie roszczeń za szkody osobowe z tytułu obowiązkowych ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej	-	Konferencja SPOŁECZNE ASPEKTY ROZWOJU RYNKU UBEZPIECZENIOWEGO; 24-26 października, Zegrze	2010
6.	Znaczenie zjawiska kultury roszczeniowej dla funkcjonowania ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej	-	UBEZPIECZENIA WOBEC WYZWAŃ XXIw.; 17-19 maja 2010, Rydzyna	2010
7.	Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej członków władz spółek kapitałowych – analiza oferty na polskim rynku		KONFERENCJA KATEDR FINANSÓW; 9-11 września 2009; Szczecin	2009
8.	Czynniki zmian i tendencje na polskim rynku w zakresie odszkodowań i świadczeń z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych		SZANSE I ZAGROŻENIA DLA RYNKÓW UBEZPIECZEŃ W KRAJACH EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ; 3-4 grudnia 2009; Kraków	2009
9.	Ubezpieczenia w programie studiów kierunków ekonomicznych	prof. W. Ronka-Chmielowiec	DYDAKTYKA FINANSÓW NA KIERUNKU FINANSÓW I RACHUNKOWOŚĆ; 17 czerwca 2009; Kudowa Zdrój	2009
10.	Ubezpieczenie w zarządzaniu ryzykiem przedsiębiorstw	-	WYZWANIA WSPÓŁCZESNYCH FINANSÓW – seminarium jubileuszowe instytutu ZF, 31 marca 2009; Wrocław	2009
11.	Ubezpieczenie ryzyka odpowiedzialności za produkt niebezpieczny	-	UBEZPIECZENIA WOBEC WYZWAŃ XXIw.; 24-25 listopada 2008; Czarniejevo	2008

12.	Uwagi w kwestii ubezpieczenia ryzyka odpowiedzialności podmiotów gospodarczych	-	Konferencja Katedr Finansów WSPÓŁCZESNE FINANSE - STAN I PERSPEKTYWY, 10-12 września 2012r.; Toruń	2012
13.	Składka w ubezpieczeniach komunikacyjnych i czynniki ją kształtujące	-	Konferencja PIU CENA UBEZPIECZENIA KOMUNIKACYJNEGO. CZYNNIKI, TRENDY, STRATEGIE; 16 kwietnia 2008, Warszawa	2008
14.	Rola ubezpieczeń w zarządzaniu nieruchomościami	Brach D.	UBEZPIECZENIA WOBEC WYZWAŃ XXIw.; maj 2007; Rydzyna	2007
15.	Rola i miejsce ubezpieczenia w procesie zarządzania ryzykiem w działalności gospodarczej	-	Zjazd Katedr Finansów; wrzesień 2007; Łódź	2007
16.	Ubezpieczenie kredytu kupieckiego na polskim rynku - uwagi o możliwościach i barierach rozwoju	Kowalczyk P.	NOWE WYZWANIA DLA RYNKÓW UBEZPIECZEŃ W KRAJACH EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ; grudzień 2007, Kraków	2007
17.	Analiza wykorzystania ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem przez przedsiębiorstwa z terenu Dolnego Śląska	-	INWESTYCJE FINANSOWE I UBEZPIECZENIA – TENDENCJE ŚWIATOWE A POLSKI RYNEK, Szklarska Poręba, wrzesień 2006	2006
18.	Śmierć poszkodowanych w wypadkach komunikacyjnych a roszczenia z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych	-	INWESTYCJE FINANSOWE I UBEZPIECZENIA – TENDENCJE ŚWIATOWE A POLSKI RYNEK ; październik 2005; Szklarska Poręba	2005
19.	Broker ubezpieczeniowy jako kanał dystrybucji ubezpieczeń na polskim rynku	-	KIERUNKI ROZWOJU RYNKÓW UBEZPIECZEŃ W KRAJACH EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ, wrzesień 2005; Kraków	2005
20.	Metody obniżania kosztu ubezpieczenia w podmiotach gospodarczych	-	ZARZĄDZANIE FINANSAMI FIRM – TEORIA I PRAKTYKA, maj 2005; Karpacz	2005
21.	Wykorzystanie ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem odpowiedzialności prawnej przedsiębiorców	-	INWESTYCJE FINANSOWE I UBEZPIECZENIA – TENDENCJE ŚWIATOWE A POLSKI RYNEK; październik 2003; Szklarska Poręba	2003
22.	Przesłanki i formy nadzoru nad reasekuracją w Polsce i krajach OECD	Brach D., Tomaszewska D	KIERUNKI ROZWOJU RYNKÓW UBEZPIECZEŃ W KRAJACH EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ, 2003, Kraków	2003

Liczba cytowań wraz z wykazem tabelarycznym

Wykaz cytowań na dzień 2015-09-19 wg. Publish or Perish na podstawie źródła Google Scholar

Strona | 36

"I Kwiecień": all Query date: 2015-09-19	Papers: 11	Citations: 30	Years: 15
Papers/author: 10.00	h-index: 3 (47%) g-index: 4 (57%)	e-index: 2.24 hc-index: 2	hI-index: 2.25 hI,norm: 3 hI,annual: 0.20
hm-index: 2.50 AW-index: 2.15 AWCR: 4.61 AWCRpA: 4.17	Hirsch a=3.33, m=0.20 Contemporary ac=4.50	9 paper(s) with 1 author(s) 2 paper(s) with 2 author(s)	

publikacja	rok	Liczba cytowań
Ubezpieczenia w zarządzaniu ryzykiem działalności gospodarczej, CH Beck, Warszawa 2010	2010	8
Istota i rola ubezpieczeń; w: Ronka Chmielowiec W. (red.) Ubezpieczenia. Rynek i ryzyko, PWE, Warszawa 2002	2002	5
Analiza i ocena ubezpieczeń majątkowych i osobowych wykorzystywanych w działalności przedsiębiorstw; w: W. Ronka-Chmielowiec (red.): Zastosowanie metod ilościowych w analizie i ocenie ubezpieczeń dla działalności gospodarczej, Wyd. UE we Wrocławiu, 2009 Współautor: Marta Borda, Patrycja Kowalczyk, Katarzyna Kuziak, Daniel Papla, Ewa Poprawska	2009	4
Czyste straty finansowe –ryzyko odpowiedzialności i zakres ochrony w ubezpieczeniach OC podmiotów gospodarczych. Zarys problematyki.; Wiadomości Ubezpieczeniowe nr 4, Wyd. PIU, Warszawa 2009	2009	3
Analiza wykorzystania ubezpieczeń gospodarczych w zarządzaniu ryzykiem przedsiębiorstw; Wiadomości Ubezpieczeniowe nr 3, Wyd. PIU, Warszawa 2007 Współautor: M. Borda	2007	3
Motor third party liability insurance–polish market in connections to European trends; International Journal Of Economics And Finance Studies 3 (2); (online), 2011 Współautor: E. Poprawska	2011	2
Rola ubezpieczeń obowiązkowych-kraje OECD a Polska; Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wyd. AE we Wrocławiu, 2002	2000	2
Rola i miejsce ubezpieczenia w procesie zarządzania ryzykiem w działalności gospodarczej; w: Harmonizacja bankowości i ubezpieczeń, Marcinkowska M., Wieteska S. (red.), Wydawnictwo Difin, Warszawa 2007	2007	2
Kultura roszczeniowa – dynamika zjawiska w kontekście odpowiedzialności cywilnej i ubezpieczeń; I Kwiecień Rozprawy Ubezpieczeniowe 2 (9), Wyd. rzecznika Ubezpieczonych, Warszawa 2010	2010	1